

Cultura Clàssica I

2015/2016

Codi: 100015

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2502758 Humanitats	OB	2	1

Professor de contacte

Nom: Gemma Puigvert Planagumà

Correu electrònic: Gemma.Puigvert@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisits

No n'hi ha.

Objectius

Els objectius d'aquesta assignatura són:

- saber interpretar la cultura clàssica.
- saber aplicar els coneixements adquirits, de caràcter històric, institucional, literari i cultural a l'anàlisi d'un text.
- saber comentar fragments de textos dels principals gèneres literaris clàssics i indicar-ne les característiques principals.
- saber analitzar el procés de transmissió textual i la formació de les llengües romàniques.
- saber identificar la presència de la tradició clàssica en la cultura europea.

Competències

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar els processos històrics en què s'inscriu la cultura contemporània.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar la reutilització dels motius clàssics en nous contextos
2. Aplicar els coneixements històrics, institucionals, culturals i literaris al comentari de textos.
3. Criticar les adaptacions cinematogràfiques de les llegendes mitològiques clàssiques.
4. Enumerar conceptes de la cultura clàssica que han perviscut fins a la societat contemporània
5. Expressar-se de manera correcta, organitzada i adequada en una conversa o una presentació oral.

6. Identificar els resultats, a diversos nivells, de la projecció del món clàssic en la cultura occidental en les diferents èpoques i territoris.
7. Identificar les fonts grecoromanes en què s'han inspirat artistes i literats al llarg de la història.
8. Interpretar el context material i cultural de transmissió dels textos antics.
9. Relacionar els mites contemporanis amb l'antiguitat clàssica.
10. Resumir característiques d'un text escrit en funció dels propòsits comunicatius.
11. Valorar la recepció del pensament i de la història del món clàssic a Occident.

Continguts

Continguts de l'assignatura

BLOC INTRODUCTORI

1. Coordenades en l'espai i el temps del món clàssic: Grècia i Roma.
2. Definició i concepte de la cultura clàssica en el món actual.

Lectures obligatòries: Italo Calvino, *Por qué leer los clásicos*, Tusquets Editores, Barcelona 1992, pp. 13-20; C. García Gual, "El viaje sobre el tiempo o la lectura de los clásicos" (consultable en xarxa: webs.uvigo.es/ageps/Andersen/garciagual.doc).

1. Grec i llatí: llengües vehiculars de la cultura clàssica

- 1.1. Orígens indoeuropeus de la llengua grega i llatina.
- 1.2. Orígens de l'escriptura a Grècia: de l'escriptura sil·làbica a l'escriptura alfabètica. L'alfabet grec.
- 1.3. Panorama lingüístic de la Itàlia prerromana: etrusc, falisc, oscoumbre; altres llengües: grec, cèltic.
- 1.4. Naixement de la llengua llatina i primer desenvolupament de l'escriptura.
- 1.5. L'estructura del llatí clàssic. Definició de "clàssic" en la història de la llengua llatina.
- 1.6. La pronúncia del llatí en època clàssica. La pronunciació erasmiana.
- 1.7. Traducció d'una selecció de textos llatins.
- 1.8. Expressions llatines en les llengües modernes.

2. La transmissió de la cultura clàssica fins a l'actualitat

- 2.1. De l'oralitat a l'escriptura: la transmissió i la comunicació en una societat fonamentalment oral.
- 2.2. Els suports de l'escriptura. L'objecte de la transmissió.
- 2.3. La fundació de les primeres biblioteques a Grècia. La Biblioteca d'Alexandria.
- 2.4. Les biblioteques en el món romà.
- 2.5. Els monestirs i les escoles catedralícies. Les biblioteques medievals.
- 2.6. L'edició textual. Elements de crítica textual.
- 2.7. La invenció de la impremta i la recuperació dels textos antics.
- 2.8. Cine-fòrum: visionat de la pel·lícula *El nombre de la rosa*.

2.9. **Lectura obligatòria:** REYNOLDS D. L. - WILSON, N. G., *Copistas y filólogos*, Gredos, Madrid 1986, pp. 107-212.

3. Els inicis mítics

3.1. El pensament mític grec: del caos al cosmos.

3.2. El panteó olímpic i la Guerra de Troia.

3.3. De la Guerra de Troia a la fundació de Roma.

3.4. Topografia i fundació de Roma.

3.5. Llegendes fundacionals.

4. Les primeres formes de govern

4.1. La Tirania grega i la Monarquia romana.

4.2. Influència de la cultura etrusca en el món romà.

4.3. Altres llegendes vinculades al final de la Monarquia etrusca (Lucrecia) i a l'inici de l'època republicana (Coriolà, Cincinnat).

4.4. Soló d'Atenes. La Llei de les XII Taules.

5. Les primeres guerres d'expansió

5.1. L'imperi macedònic. L'imperi d'Alexandre el Gran.

5.2. L'hel·lenisme com una nova forma cultural.

5.3. L'expansió romana per la península Itàlica.

6. L'art de fer riure: Plaute; Terenci: l'art de fer somriure

6.1. L'expansió per la Mediterrània.

6.2. El concepte de gènere literari a l'Antiguitat clàssica.

6.3. L'origen del teatre: de Grècia a Roma. Rerefons religiós. Característiques del gènere. Els edificis.

6.4. Plaute. Comentari de *Mostellaria*.

6.5. *Graecia capta ferum uictorem cepit et artis agresti Latio intulit*. Implicacions culturals. Fil·lohel·lènics contra tradicionalistes. Els Escipions.

6.6. Terenci. Comentari d'*Eunuchus*.

6.7. Cinefòrum: *Golfus de Roma*.

6.8. **Lectures obligatòries: *Mostellaria* de Plaute i *Eunuchus* de Terenci.**

7. L'oratòria: l'art del ben parlar. De les paraules alades d'Homer fins a Ciceró

7.1. L'oratòria a la Grècia clàssica i a l'època hel·lenística.

7.2. El segle I aC a Roma. Primers intents de consolidar el poder personal (Màrius i Sul.la; Cèsar i Pompeu). Causes del desenvolupament de l'oratoría.

7.3. Ciceró. Comentari de les *Catilinàries* i de la *Defensa del poeta Àrquias*.

7.4. Exemples de bons discursos: el de Brutus i el de Marc Antoni en la pel.lícula *Juli Cèsar* de Mankiewicz.

7.5. L'oratoría actual, deutora de la clàssica. Exemples diversos.

7.6. **Lectures obligatòries: Les *Catilinàries* i *Defensa del poeta Àrquias*, ambdues de Ciceró.**

Metodologia

L'assignatura és **presencial**. L'estudiant haurà de realitzar un treball continuat al llarg del curs. L'assistència a les lliçons magistrals li servirà per contextualitzar les diferents lectures proposades al llarg del curs.

Hi haurà diferents seminaris on es comentaran lectures i pel.lícules relacionades amb els continguts treballats a classe.

Per bé que no hi haurà control d'assistència a les classes, la considerem fonamental a l'hora de poder superar amb èxit l'assignatura.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals i tutories	50	2	1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11
Exàmens	6	0,24	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11
Tipus: Supervisades			
Treball en grup i exposició oral	70	2,8	2, 5, 7, 8, 10, 11
Tipus: Autònomes			
Treball en equip i estudi	18	0,72	2, 4, 7, 8, 9

Avaluació

Avaluació continuada.

Percentatge de cada part:

40%: prova amb preguntes de resposta breu i d'assaig (BLOCS introductori, 1, 2).

20%: exposició oral en grup d'un treball de recerca (BLOCS 3, 4).

40%: prova amb preguntes de resposta breu i d'assaig (BLOCS 5, 6, 7).

1

1

3. Només podrà ser REEVALUAT un 40% del total de l'assignatura.
4. En el cas de l'exposició del treball oral s'haurà de lliurar prèviament el treball escrit i no s'acceptarà si es lliura fora del termini fixat pel professor.
5. Qualsevol particularitat o excepció a aquesta normativa haurà de rebre prèviament el vistiplau del professor.
- 6. Les proves no realitzades el dia fixat al calendari només, i només si s'aporta un justificant (p. ex. mèdic), es realitzaran el dia establert per a la revaluació.**
7. En determinades circumstàncies es podrà valorar si l'estudiant pot presentar-se a millorar la qualificació final. Sempre caldrà que parli prèviament amb el professor, atès que la revaluació està pensada NOMÉS per recuperar alguna de les parts suspeses (màxim 40%) i no pas per millorar nota.

DATES A TENIR EN COMPTE:

03/11/2015: primera prova (40%)

17, 19 i 24 de novembre de 2015: exposicions orals (20%). Tots els grups, independentment de la data d'exposició, hauran de lliurar el treball escrit el dia 17.

14 de gener de 2016: segona prova (40%)

Aquestes dates poden patir lleugeres modificacions o bé per interrupcions diverses durant el curs o bé per ajustament de temari.

DATA LÍMIT DE TANCAMENT D'ACTES: 19/02/2016. Recordeu que cal revisar qualsevol prova abans d'aquesta data.

INICI DEL SEGON QUADRIMESTRE (CULTURA CLÀSSICA II): 08/02/2016.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Exposició oral sobre un tema determinat pel professor i treballat en equip	20%	2	0,08	5, 7, 8, 9
Prova amb preguntes de resposta breu i d'assaig	40%	2	0,08	1, 2, 4, 6, 7, 8, 9, 11
Prova amb preguntes de resposta breu i d'assaig	40%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11

Bibliografia

PER A TOTS ELS BLOCS TEMÀTICS ÉS DE CONSULTA OBLIGADA L'OBRA SEGÜENT:

HOWATSON, M. C., *Diccionario de la literatura clásica*, Alianza, Madrid 1991 (És un diccionari imprescindible que cal consultar per a tots el termes referents a la civilització clàssica).

BLOC TEMÀTIC 1

PALMER, L.R., *Introducción al latín*, Barcelona 1984. Capítols I a VII (És una obra fonamental tant per a entendre la història de la llengua llatina com per conèixer-ne la fonètica, la morfologia i la sintaxi; hi ha un apèndix interessant de textos llatins arcaics).

VALENTÍ FIOLE, E., *Sintaxi llatina*, reelaboració de P. L. Cano. Versió cat. de J. Medina, Curial, Barcelona 1979 (És una obra de gran utilitat per resoldre els dubtes que pot plantejar la traducció d'un text de dificultat mitjana).

BLOC TEMÀTIC 2

JENKINS, R. (ed.), *El legado de Roma. Una nueva valoración*, Barcelona 1995.

REYNOLDS D. L. - WILSON, N. G., *Copistas y filólogos*, Gredos, Madrid 1986. **Lectura obligatòria.**

BLOC TEMÀTIC 3

AGHION, I. ET AL., *Guía iconográfica de los héroes y dioses de la antigüedad*, Madrid 1997.

GRIMAL, P., *Diccionario de mitología griega y romana*, Paidós, Barcelona 1989.

BLOC TEMÀTIC 4

GRIMAL, P., *La civilización romana. Vida, costumbres, leyes, artes*, Paidós, Barcelona 1999.

GRIMAL, P., *Historia de Roma*, Paidós, Barcelona 2005.

JERPHAGNON, L., *Historia de la Roma antigua*, Edhasa. Ensayo histórico, Barcelona 2007.

JONES, P., *Veni, uidi, uici. Hechos, personajes y curiosidades de la antigua Roma*, Crítica, Barcelona 2013.

HACQUARD, G. ET AL., *Guía de la Roma Antigua*, Atenea, Madrid 2000.

LANE FOX, R., *El mundo clásico. La epopeya de Grecia y Roma*, Crítica, Barcelona 2007.

BLOC TEMÀTIC 5

RUZÉ, F., *El mundo griego antiguo: de los palacios cretenses a la conquista romana*, Akal, Madrid 2000 (Manual molt assequible sobre la història del món grec).

CHRISTOL, M., *De los orígenes de Roma a las invasiones bárbaras*, Akal, Madrid 1991.

BLOCS TEMÀTICS 6 i 7

CALVINO, I., *Por qué leer los clásicos*, Tusquets, Barcelona 1997.

CODOÑER, C. (ed.), *Géneros literarios latinos*, Salamanca 1997.

CODOÑER, C. (ed.), *Historia de la literatura latina*, Cátedra, Madrid 1997.

VON ALBRECHT, M., *Historia de la literatura romana*, 2 vols., Herder, Barcelona 1997 (**Aquestes dues darreres obres han de servir per complementar el que s'explica a classe sobre els gèneres**; la darrera és molt més completa pel que fa a la pervivència de les obres en altres literatures).

Per a la tradició en la literatura europea de les obres clàssiques recomanem:

CURTIUS, E. R., *Literatura europea y edad media latina*, 2 vols., Mèxic 1978.

HIGHET, G., *La tradición clásica*, 2 vols., Mèxic 1954.

JENKINS, R. (ed.), *El legado de Roma. Una nueva valoración*, Crítica, Barcelona 1995 (caps. I, II, IX, X).

Recordeu que la introducció a les obres de lectura és obligatòria.

RECURSOS EN XARXA

<http://pagines.uab.cat/classichum/>

<http://www.culturaclasica.com>

<http://interclassica.um.es>

<http://www.cnice.mecd.es>

<http://www.unicaen.fr/rome>

<http://antalya.uab.es/pcano/aulatin>

<http://www.xtec.cat/~sgiralt/>

Recorregut virtual pel Fòrum de Roma:

<http://archeoroma.beniculturali.it/carcer-tullianum>